

Bolševník velkolepý (*Heracleum mantegazzianum*)

Původ: původní oblastí výskytu je oblast severního Kavkazu. Do Evropy byl introdukován v 19. století. Do Českých zemí by poprvé dovezen v polovině 19. století do zámeckého parku v Kynžvartu. První zmínky o jeho pěstování pocházejí z roku 1862. Stal se velice žádanou okrasnou parkovou bylinou, byl zaveden do zámeckých a lázeňských parků a později pěstován pro okrasu v rekreačních oblastech i v okolí sídlišť. Záměrně byl vysazován i v bažantnicích pro ochranu bažantů jako úkryt před dravými ptáky. Rychle však zplaněl a stal se obtížným a nebezpečným plevelem.

Popis: dvouletá až vytrvalá, statná bylina, dosahující výšky 4-5 m. Silná, rýhovaná lodyha má na bázi průměr až 10 cm. Spodní listy jsou přes 1 m dlouhé (max. 2 m), trojčetně zpeřené, 5-7x peřenodílné, úkrojky jsou na okraji nepravidelně ostře zubaté. Směrem k vrcholu se listy zmenšují. Na líci jsou lysé, na rubu, zvláště na žilkách, jemně pýřité. Řapíky jsou duté, slabě rýhované, 1-5 cm silné. Stonek a listové řapíky jsou načervenalé, pokryté trichomy. Části kořene větší než 15 cm jsou schopny vytvořit za příhodných podmínek novou rostlinu. Okolík o průměru až 1 m produkuje až tisíc dvounažek, celá rostlina pak až několik desítek tisíc.

Stanoviště: optimálním prostředím pro šíření a rozvoj populace jsou vlhká a světlá stanoviště s narušeným půdním prostředím usnadňující rychlé vyklíčení a růst populací. Preferuje živinami bohaté a dostatečně vlhké hlinité až hlinitopísčité půdy s vyšším obsahem dusíku, vyskytující se v nivách vodních toků podél okrajů lužních a vlhkých smíšených a listnatých lesů, na neobdělávaných vlhkých loukách, na vlhkých rumišťích, silničních příkopech a náspech železničních tratí.

Způsoby rozmnožování: většinou monokarpická rostlina se rozšiřuje především lehkými a okřídlenými semeny, kterých produkuje velké množství. Semena mohou být unášena větrem (anemochorie), plavena až několik desítek kilometrů proudem vodního toku (hydrochorie) nebo roznášena se zeminou na kolech dopravních prostředků (agestochorie). Semenáčky se na osídlených územích objevují ve velkém množství. Mnoho z nich hyne, ale nejméně pokračují dál v růstu.

Škodlivost: po zplanění a naturalizaci se stal agresivním invazním typem, který vytváří velké rozsáhlé porosty, podstatně měnící skladbu původní vegetace s tendencí vytvářet souvislé dominantní porosty. Rozrušením původního bylinného patra vyvolává erozní půdní procesy, neboť po zaschnutí nadzemních částí zůstávají mimo vegetační období břehy obnaženy. Bolševník začíná také obsazovat ornou půdu, znehodnocuje kvalitu luk a pastvin a má předpoklady stát se plevelem polních a zahradních kultur. Celá rostlina, zvláště pak šťáva, chlupy a plody, obsahují fotosezitivní látky (furanokumariny), které pod vlivem slunečního záření způsobují na lidské kůži puchýřovité otoky nebo vyrážky, které se obtížně hojí.

Způsoby omezování výskytu: omezování šíření bolševníku je velmi nákladná záležitost a je nutno k ní používat kombinace mechanické a chemické likvidace. Mechanické metody spočívají ve vyrývání či vykopávání dospělých rostlin a v osekávání kvetoucích okolíků. K chemickým postupům patří především aplikace herbicidů na mladé rostliny. K nejúčinnějším herbicidům patří přípravek Roundup Biaktiv. Je celosvětově jedním z nejužívanějších a neekologičtějších herbicidů. Hubí všechny rostliny bez rozdílu, jeho účinná látka je přijímána zelenými částmi rostlin a proniká do jejich kořenového systému. První žloutnutí se projevuje po 5 - 7 dnech po aplikaci. Roundup nepůsobí na člověka ani na živočichy. Účinná látka se v půdě velice rychle rozkládá na neškodné složky.

